ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
ДАР БОРАИ ЭКСПЕРТИЗАИ ИЛМӢ ВА ИЛМӢ-ТЕХНИКӢ

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли 2010, №1, мод.)

Қонуни мазкур муносибатҳоро вобаста ба гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ ба танзим дароварда, объектҳои муҳими ҷамъиятиро, ки зарурат ба экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ доранд, муайян мекунад, ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои асосии фармоишгарон ва иҷрокунандагони экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникиро муқаррар менамояд.

БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода мешаванд:

- экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ – намуди фаъолияти илмӣ-таҳқиқотӣ оид ба гузарондани таҳқиқот, таҳлил ва арзёбии илмии объектҳои экспертиза, тайёр намудан ва ба расмият даровардани хулосаи экспертӣ нисбати ин объектҳо, ки барои қабул намудани қарорҳои муҳими ҷамъиятӣ заруранд;

- эксперт – шахси воқеӣ, ки дар ташкилоти махсус ё мустақилона фаъолият намуда, оид ба иҷрои вазифаҳои гузоштаи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ тахассуси баланд ва таҷрибаи касбӣ дорад;

-хулосаи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ – ҳуҷҷати омоданамудаи иҷрокунандаи экспертиза, ки оид ба объекти экспертиза хулосаҳои асосиро дар бар мегирад.

Моддаи 2. Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ

Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ ба Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳамчунин санадҳои ҳуқуқии байналмилалие, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф намудааст, иборат мебошад.

Моддаи 3. Вазифаҳои экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ

Вазифаҳои асосии экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ аз инҳо иборатанд:

- таҳқиқи воқеии маҷмӯии объектҳои экспертиза;

-санҷиши мувофиқати объектҳои экспертиза ба талабот ва меъёрҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;

-арзёбии мувофиқати объектҳои экспертиза ба сатҳи имрӯзаи донишҳои илмӣ, техникӣ ва технологӣ, самтҳои афзалиятноки инкишофи илмӣ-техникӣ, принсипҳои сиёсати давлатӣ оид ба илму техника, талаботи бехатарии экологӣ ва манфиатҳои иқтисодӣ;

-таҳлили самаранокии истифодаи имкониятҳои мавҷудаи илмӣ-техникӣ, арзёбии натиҷаи корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ, коркардҳои таҷрибавӣ-конструкторӣ ва технологӣ;

- пешгӯии оқибатҳои илмӣ-техникӣ, иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва экологии татбиқи барномаҳо, лоиҳаҳо ва пешниҳодҳое, ки объекти экспертиза мебошанд;

-таҳияи хулосаҳои асосноки экспертӣ оид ба ҳамаи масъалаҳои омӯхташаванда (аз ҷумла тавсияҳои маблағгузоришаванда);

-ҷалби ҷомеаи илмӣ ба ҳалли масъалаҳои ташкили таҳқиқоти илмӣ ва афзун гардонидани самараи корҳои экспертӣ.

Моддаи 4. Принсипҳои экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ

Принсипҳои асосии экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ аз инҳо иборатанд:

- салоҳиятнокӣ ва сатҳи баланди касбии шахсони воқеӣ ва ҳуқуқие, ки экспертиза мегузаронанд;

-муносибати илмӣ, таҳқиқи пурра, ҳамаҷониба ва воқеии объектҳои экспертиза, таъмини асоснокии натиҷаҳои экспертиза;

- мустақилият ва ҳимояи ҳуқуқи иштироккунандагони раванди экспертӣ ҳангоми аз тарафи онҳо иҷро намудани фаъолияти касбӣ;

- тамоюл ба сатҳи ҷаҳонии инкишофи илм ва техника, меъёрҳо ва қоидаҳои бехатарии технологӣ ва экологӣ, талаботи стандартҳо ва созишномаҳои байналмилалӣ;

- ташкили бонизоми корҳои экспертӣ ва таъмини меъёрӣ ва илмию методии онҳо;

- ба назар гирифтани афкори ҷамъиятӣ оид ба масъалаи мавриди экспертиза қарордошта;

- ҷавобгарӣ барои дурустӣ, пуррагӣ ва асоснокии тавсияҳои экспертиза;

- шаффофияти экспертиза.

Моддаи 5. Намудҳои экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ

1.Экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ метавонад аз рӯи моҳият давлатӣ, ҷамъиятӣ ва махсус ва аз рӯи тартиби гузарондан ибтидоӣ, такрорӣ, иловагӣ ва комиссионӣ бошад.

2.Шартҳо ва тартиби гузаронидани намудҳои гуногуни экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникиро Қонуни мазкур муқаррар менамояд.

Моддаи 6. Объектҳои экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ

1. Объектҳои экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ иборатанд аз:

- лоиҳаҳо, барномаҳо, технологияҳо, пешниҳодҳои сатҳу мазмуни гуногун, ки аз рӯи онҳо таҳлили асосноки илмӣ анҷом дода шуда, дар бобати мувофиқи мақсад будани қабул, татбиқ, истифода ва вусъати баъдии онҳо хулоса дода мешавад;

- намунаҳои техника (аз ҷумла ҳарбӣ), объектҳои саноатӣ, иншоот, падидаҳои табиӣ, технологияҳое, ки доир ба онҳо гирифтани хулосаҳои илман асосноки экспертӣ талаб карда мешавад.

2. Ба экспертизаи ҳатмии илмӣ ва илмӣ-техникӣ инҳо шомиланд:

- барномаҳои давлатӣ ва миллии илмӣ, илмӣ-техникӣ ва технологӣ;
- лоиҳаҳои барномаҳои байнидавлатии илмӣ ва илмӣ-техникӣ дар соҳаи ҳамкории илмӣ ва илмӣ-техникӣ;
- барномаҳои соҳавӣ ва байнисоҳавӣ дар фаъолияти илмӣ, илмӣ-техникӣ ва технологӣ;
- барномаҳои илмӣ-техникии дорои аҳамияти иҷтимоӣ, лоиҳаҳои инноватсионӣ ва инвеститсионии сатҳу таъйиноти гуногун, инчунин натиҷаҳои татбиқи ин барномаҳо ва лоиҳаҳо;
- таҳқиқоти диссертатсионӣ, пешниҳодҳои ратсионализаторӣ, ихтироот;
- лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба танзими фаъолият дар соҳаи илм ва илму техника;
- асосномаҳои техникӣ-иқтисодии барномаҳо, лоиҳа ва қарорҳо доир ба сохтан, навсозӣ, барҳамдиҳӣ, боздоштан, нигоҳдории маҷмааҳои истеҳсоливу технологӣ ва системаҳои техникӣ, ки бо иштирок ё назорати давлат сохта мешаванд;
- асосномаҳои илмӣ ва илмӣ-техникии қарорҳое, ки ба пешгирӣ ва бартараф намудани оқибатҳои вазъияти фавқулодда ва фалокатҳои техногенӣ алоқаманданд;
- корҳое, ки ба дарёфти ҷоизаҳои давлатӣ дар соҳаи илм ва техника пешбарӣ шудаанд.

3. Бо ташаббуси ташкилотҳо ва муассисаҳое, ки ҳалли масъалаҳои дахлдор ба салоҳияти онҳо марбутанд, инҳо экспертиза карда мешаванд:

- лоиҳаҳои ҷудогонаи илмӣ-техникӣ ва технологӣ, ҳамчунин маҳсулоти илмӣ-техникӣ;
- корҳои илмӣ-таҳқиқотии (дорои ҷанбаҳои бунёдӣ ва амали) самтҳои гуногун;
- корҳои таҷрибавӣ-конструкторӣ ва маҷмӯи корҳое, ки дар асоси супоришҳои техникӣ бо мақсади коркарди ҳуҷҷатҳои дахлдор иҷро мешаванд;
- корҳои илмии дар шакли дастнависҳо, маърӯзаҳо, монографияҳо ё дастурҳои махсус омодашуда;
- асосномаҳои техникӣ-иқтисодӣ, нақшаҳои консептуалӣ, тиҷоратӣ ва лоиҳаҳои инвеститсионӣ;
- равандҳои татбиқи натиҷаҳои таҳқиқот ва коркардҳои илмӣ, навъҳои дигари фаъолияти илмӣ, илмӣ-техникӣ ва технологӣ;
- объектҳои дигари фаъолияти илмӣ ва илмӣ-техникие, ки нисбати онҳо зарурати гузаронидани экспертиза пеш меояд.

Моддаи 7. Субъектҳои экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ

1.Субъектҳои экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ фармоишгарон ва иҷрокунандагони экспертиза ва ҳамчунин дигар иштироккунандагони фаъолияти экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ мебошанд.

2.Фармоишгарони экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ мақомоти давлатӣ, ташкилотҳои ҷамъиятӣ ва байналмилалӣ, шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, ки ба гузаронидани ин экспертиза манфиатдоранд, буда метавонанд.

3. Фармоишгарон мавзӯъ ва мазмуни экспертизаро муайян мекунанд, супоришҳои гузарондани онро тартиб медиҳанд, маблағгузории корҳои зарурӣ, пардохти хидмати ташкилкунандагони экспертиза ва кори экспертҳоро таъмин ва хулосаҳои экспертии пешниҳодшударо баррасӣ менамоянд.

4. Иҷрокунандагони экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ ташкилотҳои экспертӣ ва шахсони воқеӣ – экспертҳое мебошанд, ки оид ба мавзӯи экспертиза тахассуси лозимӣ ва таҷрибаи касбӣ доранд.

5. Экспертҳо дар ташкилотҳои экспертӣ ё мустақилона кор карда, дар экспертиза бевосита иштирок менамоянд, объекти ба онҳо пешниҳодшударо меомӯзанд ва арзёбӣ мекунанд, оид ба гузаронидани таҳлили дуруст ва пурраи объект, асоснокии тавсияҳо ва мувофиқати онҳо ба талаботи фармоишгари экспертиза масъулият доранд.

6. Дар симои як шахс якҷо кардани вазифаҳои эксперт ва муаллифи коркарди арзёбишаванда ва ё шахси барои ҳимояи ӯ манфиатдор иҷозат дода намешавад.

Моддаи 8. Сертификатсия, аттестатсия ва аккредитатсияи фаъолияти экспертӣ

1. Шахсони воқеие, ки ба таври доимӣ ё касбӣ фаъолияти экспертиро иҷро менамоянд ва шахсони ҳуқуқие, ки дар оинномаашон чунин фаъолият пешбинӣ шудааст, бояд аз сертификатсияи ҳатмии давлатӣ гузаранд ва сертификатеро, ки тахассуси дорандаи онро дар масъалаҳои гузаронидани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ тасдиқ менамояд, дарёфт намоянд.

2. Барои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқие, ки шаҳодатномаи давлатии тахассусӣ доранд, сертификатҳо метавонанд бо ҳуҷҷатҳои дигар иваз карда шаванд. Шакли ҳуҷҷатҳое, ки сертификатро иваз мекунанд ва ба иҷрои фаъолияти экспертӣ (пешниҳоди хизматрасонии экспертӣ) бе дарёфти сертификат ҳуқуқ медиҳанд, аз ҷониби мақоме, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон онро ваколатдор намудааст, муайян карда мешавад.

3. Ташкилотҳои (муассисаҳои) илмии Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва академияҳои соҳавие, ки фаъолияти худро аз ҳисоби маблағҳои буҷети давлатӣ амалӣ мекунанд, муассисаҳои таҳсилоти олии касбие, ки Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон онҳоро аз аттестатсия гузаронидааст, муассисаҳои пешбари илмӣ-таҳқиқотӣ ва муассисаҳои лоиҳакашии вазорату идораҳо метавонанд фаъолияти экспертиро бе сертификатсияи иловагӣ дар асоси низомномаҳои қабулшуда, ки дар онҳо чунин фаъолият пешбинӣ шудааст, иҷро намоянд.

4. Мувофиқати имкониятҳои иҷрокунандаи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ ба талаботи меъёрӣ барои таъмини шартҳои гузарондани экспертиза ва сифати натиҷаҳои он ҳангоми аккредитатсияи онҳо дар мақомот ва ташкилотҳое,

ки ба гузарондани экспертизаи ҳатмии илмӣ ва илмӣ-техникӣ ваколатдоранд, тасдиқ карда мешавад.

5. Ба эксперте, ки ба тартиби муқарраршуда аттестатсия ва аккредитатсияро гузаштааст, мақоми эксперти категорияи муайян дода мешавад.

6. Тартиби гузаронидани сертификатсия, аттестатсия ва аккредитатсияи давлатии ташкилотҳои экспертӣ ва экспертҳоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

7. Аккредитатсияи шаҳрвандони хориҷӣ, шахсони бешаҳрванд ба сифати эксперт бо назардошти талаботи Қонуни мазкур, шартномаҳо ва созишномаҳои байналмилалӣ сурат мегирад.

8. Рад кардани сертификатсия, аттестатсия ва аккредитатсияи иҷрокунандаи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ метавонад бо тартиби судӣ эътироз карда шавад.

БОБИ 2. ҲУҚУҚ ВА ӮҲДАДОРИҲОИ СУБЪЕКТҲОИ ЭКСПЕРТИЗАИ ИЛМӢ ВА ИЛМӢ-ТЕХНИКӢ

Моддаи 9. Ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои фармоишгари экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ

1. Фармоишгари экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ ҳуқуқ дорад:

- дар бораи зарурати гузаронидани экспертизаи ибтидоӣ, такрорӣ, иловагӣ ё комиссионии илмӣ ва илмӣ-техникӣ қарор қабул кунад, агар Қонуни мазкур тартиби ҳатмии гузаронидани чунин эспертизаро муқаррар накарда бошад;
- ташкилоти экспертии (эксперти) экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникиро интихоб намояд, дар бораи гузаронидани он машварат гирад;
- бо ташкилотҳои экспертии (экспертҳои) экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ бо риояи талаботи Қонуни мазкур шартнома бандад;
- дар гузаронидани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ иштирок намояд, агар Қонуни мазкур ё шартномаи гузаронидани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ талаботи дигарро пешбинӣ накарда бошад;
- бо хулосаҳои марҳилавӣ ва ниҳоии экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ шинос шавад;
- бо ризоияти ташкилоти экспертӣ (эксперт) ба объекти экспертиза дар рафти экспертиза тағйирот ворид намояд;
- дар бораи рафти экспертиза бо тартиби муқарраршуда иттилоъ гирад, ба ташкилоти экспертӣ (эксперт) дар бораи моҳияти экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ тавзеҳот, эродҳо, пешниҳодҳои хаттӣ ё даҳонӣ пешниҳод намояд;
- ихтиёрдории соҳибмулкро ба натиҷаи экспертиза риоя намояд, агар Қонуни мазкур ё шартномаи пудратӣ барои гузаронидани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ талаботи дигарро пешбинӣ накарда бошад.

2. Фармоишгари экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ ӯҳдадор аст:

- ба ташкилоти экспертии (эксперти) экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ дар гузарондани таҳлили ҳамаҷониба, воқеӣ, маҷмӯӣ ва илман асосноки объектҳои экспертиза, омода кардани арзёбии новобастаи экспертӣ мусоидат намояд;

- ба ташкилоти экспертӣ (эксперт) барои гузаронидани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ оид ба объектҳои экспертиза дар мӯҳлати муқаррарнамудаи шартнома мавод, иттилоот, ҳисобҳо, нишондодҳо, маълумоти иловагии лозимиро диҳад;

- дар фаъолияти худ хулосаи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникиро истифода барад ва дар мавридҳои дар Қонуни мазкур пешбинишуда объекти экспертиза ва маводи марбут ба онро ба экспертизаи такрорӣ ё иловагӣ пешниҳод намояд;

- шартҳои махфиятро ҳангоми ташкили экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ, аз ҷумла пинҳон нигоҳ доштани ному насаби экспертҳоро риоя намояд;

- музди кори ташкилоти экспертӣ (эксперт)-ро тибқи шартнома дар бораи гузаронидани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ пардохт намояд;

- ба ташкилоти экспертӣ (эксперт) товони зарари маънавӣ ва моддиро, ки ҳангоми гузаронидани экспертиза бо амали нодурусти худ расонидааст, ҷуброн намояд.

3. Фармоишгар бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон барои вайрон кардани шартҳои шартнома дар бораи гузаронидани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ ва қабули қарорҳои беасоси вобаста ба тасдиқ кардан ё накардани натиҷаҳои экспертиза масъул мебошад.

Моддаи 10. Ҳуқуқҳо ва ӯҳдадориҳои иҷрокунандаи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ

1. Иҷрокунандаи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ (ташкилоти экспертӣ, эксперт) ҳуқуқ дорад:

- оид ба ҳамаи масъалаҳое, ки ба мавзӯъ ва методологияи гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ дахл доранд, озодона андеша баён намояд;

- дар таҳқиқ, таҳлил ва арзёбии объектҳои экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ дар ҳамаи марҳилаҳо иштирок намояд;

- мавод, ҳисобҳо ва асосномаҳои иловагии заруриро барои омода кардани хулосаҳои воқеӣ дархост намояд;

- бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ё шартнома дар бораи гузаронидани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ оид ба объекти экспертиза маълумоти боэътимодро дарёфт намояд;

- ба махзани маълумот, манбаъҳои дигари иттилооти илмӣ–техникӣ оид ба масъалаҳои марбут ба мавзӯи экспертиза озодона дастрасӣ дошта бошад.

2. Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ё шартнома барои гузаронидани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ метавонанд ҳуқуқҳои дигарро ба иҷрокунандаи экспертиза (ташкилоти экспертӣ, эксперт) пешбинӣ намоянд.

3. Иҷрокунандаи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ (ташкилоти экспертӣ, эксперт) ӯҳдадор аст:

- ба фармоишгари экспертиза ҳуҷҷатҳоеро, ки гузаштани сертификатсия, аттестатсия ва аккредитатсияро тасдиқ менамоянд ё ҳуҷҷатҳои дигарро, ки

таҷриба ва сатҳи илмӣ-техникии ташкилоти экспертӣ ва дараҷаи тахассуси экспертҳои барои гузаронидани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ ҷалбшударо тасдиқ мекунанд, нишон диҳад;

- шартҳои махфияти маълумоти аз фармоишгари экспертиза гирифташуда ва дар маводи экспертиза ҷойдоштаро, ки қонун ва шартнома дар бораи гузаронидани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ пешбинӣ намудаанд, риоя кунад;

- дар мавридҳои зарурӣ дар назди фармоишгар масъалаи ба экспертиза ба таври илова ҷалб намудани мутахассисони соҳаҳои ба ҳам наздик ё махсуси илм, техника ва истеҳсолотро пеш гузорад.

4. Эксперт – иштирокчии экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ барои натиҷаҳои он, аз ҷумла барои дер аз мӯҳлат, бесифат ва ғайриқонунӣ гузарондани экспертиза, иҷро накардани ӯҳдадориҳои шартномавӣ, бе иҷозат ошкор намудани маълумоти хидматӣ, гирифтани инъомҳои пуливу моддӣ аз шахсони воқеию ҳуқуқии манфиатдор ҷавобгарии шахсӣ дорад.

5. Эксперт ҳангоми гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ дар интихоби усулҳои гузарондани экспертиза мустақил аст ва оид ба объектҳои экспертиза бо такя ба натиҷаҳои таҳқиқоти мувофиқи донишҳои махсуси худ гузарондааш хулоса медиҳад.

6. Расондани таъсир ба эксперт аз ҷониби намояндаи фармоишгар ё шахсони дигари ба гузарондани экспертиза манфитдор манъ аст.

7. Шахсоне, ки дар расондани таъсир ба эксперт гунаҳкоранад, тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

БОБИ 3. ТАРТИБИ ГУЗАРОНДАНИ ЭКСПЕРТИЗАИ ИЛМӢ ВА ИЛМӢ-ТЕХНИКӢ

Моддаи 11. Асосҳо барои гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ

1. Экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ аз рӯи талаботи қонун ё бо ташаббуси фармоишгари экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ гузаронда мешавад.

2. Байни фармоишгар ва иҷрокунандаи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ барои гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ шартнома баста мешавад.

3. Экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ дар асоси озмун амалӣ карда намешавад.

Моддаи 12. Таъйини экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ

Экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ дар асоси қарори гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ таъйин мегардад. Қарор дар бораи гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ бояд дорои маълумоти зерин бошад:

- сана ва макони қабули қарор;
- асоси таъйини экспертиза;
- супоришҳои барои экспертиза гузошташуда;

- объектҳо ва маводҳои барои экспертиза пешниҳодшуда;

- шартҳои махсуси муносибат бо объектҳои таҳқиқоти экспертӣ, агар онҳо зарур бошанд;

- номи ташкилоти экспертӣ (маълумот дар бораи эксперт), ки гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ ба онҳо супорида шудааст;

- маълумоти дигар.

Моддаи 13. Шартнома барои гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ

1.Дар шартнома барои гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ муайян карда мешаванд:

- тарафҳои шартнома;
- мавзӯъ ва объекти экспертиза;
- шартҳои гузарондани экспертиза;
- ҳуқуқу ӯҳдадориҳои тарафҳо;
- мӯҳлати гузарондани экспертиза;
- тартиби маблағгузорӣ;
- шартҳое, ки ба тағйир ё қатъи муносибатҳои шартномавӣ таъсир мерасонанд;
- масъулияти тарафҳо барои иҷро накардан ё номатлуб иҷро кардани шартҳои шартнома;
- шартҳои дигари барои тарафҳо муҳим.

2. Дар шартнома барои гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ шартҳои иловагии зеринро зикр намудан мумкин аст:

- ҳуқуқи моликият ба натиҷаҳои ниҳоӣ, марҳилавӣ ва иловагии экспертиза;
- ӯҳдадории фармоишгар дар бораи пешниҳод намудани иттилооти махсус оид ба объект ва мавзӯи экспертиза ;
- шартҳо ва низоми дастрасӣ ба маводи маълумотдиҳӣ ва иттилоотӣ, махзани маълумот ва манбаъҳои дигари иттилоот, ки сирри давлатӣ, тиҷоратӣ ё ахбори дигари махфӣ доранд;
- шартҳо ва тартиби ҷалби мутахассисон барои иштирок дар фаъолияти алоҳидаи раванди экспертӣ;
- шартҳои дигари иловагӣ.

3. Қисми ҳатмии шартнома дар бораи гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ супориш барои гузарондани экспертиза мебошад, ки дар он бояд мавзӯи экспертиза ва меъёрҳои арзёбии объекти экспертиза муайян гардида бошанд.

4. Шартнома барои гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ мумкин аст дар намуди шартномаи пудратӣ барои иҷрои корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ баста шавад.

5. Намуд ва шакли мушаххаси шартномаро барои гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ бо баҳисобгирии шароити мушаххаси гузарондани экспертиза ва муқаррароти қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон фармоишгар муайян мекунад.

Моддаи 14. Хусусиятҳои гузарондани экспертизаи давлатӣ, ҷамъиятӣ ва махсуси илмӣ ва илмӣ-техникӣ

1.Экспертизаи давлатӣ бо қарори мақомот ва ташкилотҳои давлатӣ, ки ба ташкили гузарондани экспертизаи давлатии илмӣ ва илмӣ-техникӣ ваколатдоранд, анҷом дода мешавад.

2.Ҳангоми гузарондани экспертизаи давлатии илмӣ ва илмӣ-техникӣ иштирокчиёни раванди экспертӣ ба Қонуни мазкур, санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, ки тартиби гузарондани экспертизаи давлатиро ба танзим медароранд, такя мекунанд.

3.Шахсони мансабдор, мақомот ва ташкилотҳои давлатӣ ҳуқуқ доранд, ки дар асоси хулосаи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ қарор қабул намоянд, агар экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ бо риояи талаботи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, ки тартиби гузарондани экспертизаи давлатиро танзим менамоянд, анҷом дода шуда бошад.

4.Экспертизаи ҷамъиятӣ бо ташаббуси ҷомеаи илмӣ, ташкилотҳои ҷамъиятӣ ва шаҳрвандоне гузаронда мешавад, ки фармоишгари экспертизаи ҷамъиятии илмӣ ва илмӣ-техникӣ мебошанд.

5.Экспертизаи ҷамъиятӣ мумкин аст дар ҳар гуна соҳаи фаъолияти илмӣ ва илмӣ-техникӣ оид ба объектҳое, ки таваҷҷӯҳ ва назорати ҷамъиятиро талаб мекунанд, гузаронда шавад. Натиҷаҳои экспертизаи ҷамъиятӣ мумкин аст нашр ва ё бо тартиби муқарраргардида ба мақомот ва ташкилотҳои дахлдор пешниҳод карда шаванд. Мақомот ва ташкилотҳои давлатӣ ҳангоми қабули қарорҳои барои ҷамъият муҳим бояд тавсияҳои экспертизаи ҷамъиятиро ба назар гиранд.

6.Экспертизаи махсуси илмӣ ва илмӣ-техникӣ бо ташаббуси шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ – фармоишгарони экспертиза, ки ба гирифтани хулосаҳои экспертӣ доир ба объектҳои мушаххаси экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ дар иртибот ба қарор оид ба истифодаи онҳо дар фаъолияти амалӣ манфиатдоранд, гузаронда мешавад.

7.Экспертизаи ҷамъиятӣ ва махсуси илмӣ ва илмӣ-техникӣ аз тарафи ташкилотҳои дорои шаклҳои гуногуни моликият ва тобеияти идоравӣ, ки дар оинномаи онҳо фаъолияти экспертӣ пешбинӣ шудааст, ҳамчунин аз тарафи шахсони воқеӣ-экспертҳо, ки шӯҳрати касбӣ ва таҷрибаи гузаронидани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникиро дар соҳаи мушаххаси донишҳои илмӣ ва илмӣ-техникӣ доранд, гузаронда мешаванд.

Моддаи 15. Хусусиятҳои гузаронидани экспертизаи ибтидоӣ, такрорӣ ва иловагии илмӣ ва илмӣ-техникӣ

1. Экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникии ибтидоӣ бо мақсади амалӣ гардондани тадбирҳои вобаста ба тайёр кардани хулосаҳои асоснок доир ба объектҳои таҳқиқшаванда (арзёбишаванда) гузаронда мешавад.

2. Экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникии такрорӣ мумкин аст дар мавриди ошкор шудани вайронкориҳо дар талабот ва қоидаҳои гузарондани экспертизаи ибтидоӣ ва ё бо талаби фармоишгар дар мавриди мавҷуд будани эродҳои асоснок нисбат ба хулосаи экспертизаи ибтидоӣ гузаронда шавад.

3. Гузарондани экспертизаи такрорӣ ба дигар иҷрокунандаи экспертиза супорида мешавад.

4. Экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникии иловагӣ дар объектҳое гузаронда мешавад, ки нисбат ба онҳо фармоишгар ҳолатҳои нави илмӣ ва илмӣ-техникиро ошкор сохтааст.

5. Гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникии иловагӣ ба ҳамон иҷрокунанда ва ё дигар иҷрокунандаи экспертиза супорида мешавад.

Моддаи 16. Экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникии комиссионӣ

1. Экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникии комиссионӣ экспертизае мебошад, ки аз тарафи якчанд иҷрокунандаи экспертизаи як тахассуси экспертӣ ва ё якчанд иҷрокунандагони экспертизаи тахассусҳои гуногуни экспертӣ, ки аз рӯи мавзӯъ, объект ё усули амалиёти экспертӣ наздиканд, гузаронда мешавад.

2. Хусусияти комиссионии экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ аз тарафи фармоишгари экспертиза ва ё роҳбари ташкилоте, ки гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ ба ӯҳдаи ӯ вогузор шудааст, муайян карда мешавад.

3. Ташкил ва иҷрои экспертизаи комиссионӣ ба ӯҳдаи роҳбари ташкилот ва ё ба роҳбарони якчанд ташкилотҳое, ки ба гузарондани экспертизаи комиссионӣ ӯҳдадор гардидаанд, вогузор карда мешавад.

4. Комиссияи экспертҳо мақсад, пайдарпайӣ ва ҳаҷми таҳқиқоти пешбинишударо вобаста ба зарурияти ҳалли масъалаҳои дар назди онҳо гузошташуда мувофиқа мекунад. Дар ҳайати комиссияи экспертҳо, ки гузарондани экспертиза ба он супорида шудааст, ҳар як эксперт алоҳида ва мустақилона таҳқиқот мебарад, натиҷаҳоеро, ки шахсан ва экспертҳои дигар ба даст овардаанд, арзёбӣ мекунад ва доир ба масъалаҳои гузошташуда дар доираи донишҳои махсуси худ хулоса мебарорад. Яке аз экспертҳои комиссияи мазкур метавонад нақши роҳбар-ташкилотчии экспертизаро иҷро кунад.

5. Хулосаи экспертизаи комиссионӣ аз тарафи ҳамаи иҷрокунандагони экспертиза имзо карда мешавад.

Моддаи 17. Таъмини воқеият, ҳамаҷонибагӣ ва пуррагии экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ

Воқеият, ҳамаҷонибагӣ ва пуррагии экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ бо тариқи зайл таъмин мегардад:

- интихоби озоди ташкилотҳои экспертӣ ва экспертҳое, ки барои иҷрои экспертиза даъват мешаванд;

- бо шартҳои гузарондани сертификатсия ва аккредитатсияи ташкилотҳои экспертӣ ва экспертҳо дар соҳаи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ;

- аслият ва пуррагии иттилооте, ки барои гузарондани экспертиза пешниҳод шудааст;

- салоҳияти иҷрокунандаи экспертиза, ки дар соҳаи муайяни дониш соҳиби таҷриба ва тахассуси зарурӣ барои иҷрои супориши мушаххаси экспертӣ мебошад;

- ҳуқуқи эксперт барои талаб кардани пешниҳоди иттилоот ва маълумоти иловагӣ дар мавриди нопурра будан ва ё ихтилоф доштани маълумоти ибтидоӣ, ҳамчунин ҳуқуқи эксперт ба радкунии асосноки додани хулоса;

- ӯҳдадории эксперт барои додани хулосаи хаттӣ доир ба моҳияти супориши экспертӣ бо тафсири муфассали раванд ва натиҷаҳои экспертиза;

- ҷавобгарии эксперт барои муносибати сатҳӣ нисбат ба супориши додашуда;

- ҳуқуқи фармоишгари экспертиза барои арзёбии натиҷаҳои хулосаҳои экспертиза аз рӯи моҳият;

- ҳуқуқи фармоишгари экспертиза барои таъйин намудани экспертизаи иловагӣ ва ё такрорӣ тибқи ҳолатҳои пешбиникардаи қонун;

- ҳуқуқи пешбиникардаи қонун ба шахсоне, ки ба натиҷаҳои экспертизаи қонунан ҳифзшуда манфиатдоранд, барои талаб кардани таъйини экспертизаи иловагӣ ё такрорӣ ва дархост барои рад кардани экспертҳо.

Моддаи 18. Иштироки шахсони сеюм дар гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ

1.Дар экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ шахсоне иштирок карда метавонанд, ки дар қонунгузорӣ ё шартнома дар бораи гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ пешбинӣ гардидаанд.

2.Шахсони дар гузарондани экспертиза иштироккунанда ҳуқуқ надоранд, ки ба рафти ҷараёни экспертиза дахолат кунанд, вале метавонанд ҳуқуқҳоеро истифода баранд, ки онҳо аз қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ё шартнома барои гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ бармеоянд.

3. Иштироки шахсони бегона дар мавридҳои зерин иҷозат дода намешавад:

- ҳангоми тартиб додани хулосаи экспертиза;

- дар ҷаласаи экспертҳо ва ҳангоми ҷамъбаст кардани хулосаҳо, агар экспертизаи комиссионӣ ва ё маҷмӯӣ гузаронда шавад;

- агар иштироки онҳо раванди экспертизаро халалдор кунад.

4. Агар шахси иштироккунанда дар гузарондани экспертиза ба раванди экспертӣ халал расонад, ҳар эксперт ҳуқуқ дорад, ки амалиёти экспертиро боздорад ва дар ин бора бетаъхир ба фармоишгари экспертиза хабар диҳад.

5. Фармоишгари экспертиза дар ин маврид бояд дархости экспертро қонеъ гардонад ва ё бо тартиби муқарраргардида экспертро иваз намояд.

Моддаи 19. Хулосаи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ

1. Хулосаи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ ҳуҷҷате мебошад, ки аз тарафи иҷрокунандаи экспертиза омода карда мешавад ва хулосаҳои асосиро доир ба объекти экспертиза дар бар мегирад.

2. Ба хулосаи экспертиза мумкин аст андешаҳои махсуси асоснокшудаи экспертҳое, ки ба қабули хулоса розӣ намебошанд, замима карда шавад.

3. Хулосаи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникиро, ки аз тарафи иҷрокунандаи экспертиза омода гардидааст, бе ризоияти хаттии ӯ тағйир додан мумкин нест.

4. Хулосаи экспертиза, ки аз тарафи иҷрокунандаи экспертиза омода шудааст, ба намояндаи ваколатдори фармоишгари экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ пешниҳод карда мешавад.

5. Фармоишгари экспертиза асоснокии хулосаи экспертиро арзёбӣ накарда, риояи талаботи супориш ва шартномаро барои гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ тафтиш менамояд ва дар сурати иҷро шудани ин талабот, хулосаи экспертиро тасдиқ мекунад.

6. Рад кардани тасдиқи хулосаи экспертӣ бо сабабҳои норизогӣ ба мазмуни хулосаи экспертӣ иҷозат дода намешавад ва бо тартиби судӣ ба он эътироз овардан мумкин аст.

7. Хулосаи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ аз рӯи мавзӯъ ва объекти гузаронидани он метавонад мусбат ва ё манфӣ бошад, ки дар ин бора дар қисми қарордоди хулоса бояд тасвияи дахлдор ворид карда шавад.

8. Агар қарори фармоишгари экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ ба хулосаи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ мухолиф бошад, нусхаи аслии хулосаи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ якҷоя бо нусхаи аслии қарори зикршуда бояд аз тарафи фармоишгар ва иҷрокунандаи экспертиза нигоҳ дошта шавад.

9. Хулосаи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ (ё қисми асосии он) мумкин аст бо риояи талаботи Қонуни мазкур нашр карда шавад.

10. Хулосаи экспертӣ моликияти фармоишгари экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ мебошад, агар дар қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва шартнома барои гузарондани экспертиза тартиби дигар пешбинӣ нагардида бошад.

11. Хулосаи экспертӣ ва натиҷаҳои дигаре, ки дар рафти гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ ба даст омадаанд, ба натиҷаҳои фаъолияти илмӣ-техникӣ тааллуқ доранд.

12. Хулосаи экспертизаи давлатии илмӣ ва илмӣ-техникӣ ва экспертизаи махсуси илмӣ ва илмӣ-техникӣ барои фармоишгари он ҳуҷҷати ҳатмӣ мебошад ва ҳангоми таҳияи қарор, ки барои асоснок кардани он экспертизаи мазкур гузаронда шудааст, ба эътибор гирифта мешавад.

13. Хулосаи экспертизаи ҷамъиятии илмӣ ва илмӣ-техникӣ хусусияти тавсиявӣ дорад ва ҳангоми қабул кардани қарорҳои дахлдор аз тарафи фармоишгарон дар баробари хулосаҳои экспертизаи давлатии илмӣ ва илмӣ-техникӣ ба эътибор гирифта мешавад.

14. Агар экспертизаи ҷамъиятии илмӣ ва илмӣ-техникиро ташкилоте гузаронда бошад, ки барои фаъолияти экспертӣ сертификати давлатӣ дорад, он гоҳ хулосаи он аз рӯи аҳамият ба хулосаи экспертизаи давлатӣ баробар дониста мешавад.

Моддаи 20. Ҳолатҳои вайрон кардани қоидаҳои экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ

1. Ҳолатҳои зерин вайрон кардани қоидаҳои гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ ҳисоб мешаванд:

- ба экспертиза пешниҳод накардани асноди (иттилооти) зарурӣ;

- тақаллубкорӣ дар мавод, маълумот ва рақамҳое, ки ба экспертиза пешниҳод шудаанд, ҳамчунин маълумот дар бораи натиҷаҳои гузарондани он;

- маҷбур кардани эксперт ба таҳияи хулосаи ғайривоқеии экспертиза;

- ба вуҷуд овардани монеъаҳо дар гузарондани экспертиза;

- канорагирӣ аз пешниҳоди маводу маълумот ва нишондодҳои зарурӣ ба мақомоти махсуси ваколатдори давлатӣ дар соҳаи экспертиза, ташкилотҳои экспертӣ ва экспертҳо;

- беасос будани хулосаҳои экспертиза;

- тақаллубкорӣ дар хулосаҳои экспертиза;

- аз фармоишгари экспертиза пинҳон доштани асосҳои рад кардани эксперт;

- тақаллубкорӣ дар иттилоот ва маълумот дар бораи натиҷаҳои экспертизаи гузаронидашуда;

- дахолати бавосита ё бевоситаи ғайриқонунӣ ба раванди экспертӣ ба мақсади расонидани таъсир ба натиҷаҳои экспертиза;

- аз тарафи субъектҳои экспертиза вайрон кардани ҳуқуқи муаллифӣ ва ҳуқуқи моликият нисбат ба объекти экспертиза ё натиҷаҳои он;

- риоя накардани шартҳои махфияти иттилооте, ки аз тарафи эксперт дар ҷараёни кори ӯ ба даст омадааст.

2.Вайрон кардани қоидаҳои экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ боиси беэътибор донистани экспертиза ва хулосаи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ мегардад.

Моддаи 21. Таъминоти иқтисодӣ ва моддиву техникии экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ

1.Экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ аз ҳисоби маблағҳои фармоишгар гузаронда мешавад, агар ҳангоми бастани шартнома барои гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад.

2.Экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ дар асоси ҳисоббаробаркунии байни фармоишгар ва иҷрокунандаи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ анҷом дода намешавад.

3.Маблағҳои буҷетӣ барои гузарондани экспертизаи давлатии илмӣ ва илмӣ-техникӣ ба маблағгузории корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ ва таҷрибавӣ-конструкторӣ дохил мешаванд.

4.Экспертизае, ки бо супориши мақомоти давлатӣ, ташкилоти (муассисаи) давлатии дар таъминоти буҷет қарордошта гузаронда мешавад, мумкин аст аз ҳисоби маблағҳои буҷетии ба ин ташкилот ҷудогардида маблағгузорӣ карда шавад.

5.Ба ӯҳдадориҳои фармоишгар тибқи шартнома барои гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ таъмини моддиву техникии гузарондани экспертиза, таъмин бо бино, таҷҳизот, нақлиёт, воситаҳои алоқа ва монанди инҳо дохил шуда метавонад.

БОБИ 4. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

Моддаи 22. Муносибатҳои байналмилалӣ дар соҳаи ташкил ва гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ

1.Муносибатҳои байналмилалӣ доир ба гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ дар асоси шартномаҳо ва созишномаҳои байналмилалӣ бо назардошти анъанаҳое, ки дар фаъолияти экспертии байналмилалӣ муқаррар шудаанд, танзим карда мешаванд.

2.Фармоишгарон ҳақ доранд барои гузарондани экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ намояндагони ташкилотҳои байналмилалии экспертӣ ва экспертҳои хориҷиро, ки дар фаъолияти экспертӣ ихтисоси мувофиқ доранд, даъват намоянд.

3.Ташкилотҳои экспертӣ ва экспертҳо метавонанд ба созмонҳои байналмилалии экспертӣ дохил шаванд, ҳамчунин бо супориши созмонҳои байналмилалӣ, давлатҳо, шахсони ҳуқуқӣ ва шаҳрвандони хориҷӣ экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ гузаронанд.

Моддаи 23. Ҷавобгарӣ барои вайрон кардани Қонуни мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ барои вайрон кардани Қонуни мазкур мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Моддаи 24. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон **Эмомалӣ Раҳмон**

ш. Душанбе, 12 январи соли 2010,
№593